

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeült pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésnek főlvetélik's pontosan és jutányosan közöltetik.

Teljes számu példányokkal még szolgálhat a szerkesztőség

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. Kinevezés előléptetés's kitüntetések; Svájczér Gábor nyug. kamaragróf nekrológja; újirány az agitatio terén; Pest- Zágráb- Bihar- és Ungmegyék közgyűlései; kassai ünnepély; Milanóban magyar nyelven tartott egyházi beszéd; budapesti napló.

Amerika. (Ujyork nagyrésze hamuvá égett; Texas bekebelesítése tette véghezvitett, Rangel tábornok elítélte; váltolan hír.)

Anglia. (Zavaros követválasztás; rabszolga-kereskedő hajók elfogatása; orangista türelmetlenség.)

Törökország. (Külgyminiszter kiküldetése polgárháború-megszüntetés végett.)

Németország. (Nagyszerű ünnepély a Beethoven-emlék lelepleztetésekor Bonnban.)

Értésítők; gabonaár, pénzelet.

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. 's ap. kir. Főlsége a lykavai és hrádeki uradalmakban Collinásy Flórián halála által megürült kir. kamarai praefectus-hivatalra Andreaszky Sándor k. bányatanácsnokot 's eddig az alsó-magyarországi főkamragróf-hivatal hely. ülnökét; Winkler Károlyt szab. kir. Kassa városa volt országgyűlési követét pedig a' díogyóri kir. kamarai uradalom kormányzójává kinevezni; továbbá felsőbükü Büky László h. ügyvéd és táblabírónak Pozsonyban a' toscanai hercegi sz. István-rendi kereszt elfogadhatóság's viselhetését megengedni, 's Hesz Ignác k. kamarai főfőzető-hivatali tisztet saját folyamodtára kegyelm. nyugalmazni méltóztatott.

A' nm. magy. kir. udv. kincstár a' gyóri k. harminczadnál megürült ellenőrségre Molnár Miklós debreczeni harminczad-ellenőrt; továbbá Földváry Sándor temesvári harminczados-helyettes debreczeni harminczad-ellenőrré; Szarvasffy Ferenc pesti harminczados-helyettes harminczados-helyettesé; Borovics János soproni harminczad- és sóhivatali ellenőrt ugyanott harminczados és sóárnokká; Faragula Károly pamai ellenőrt soproni ellenőrré; Bernát János zalaegerszegi harminczados nagyszombati harminczadellenőrré; Grafberger János allhauki harminczados pinkamezei harminczad-ellenőrré; Huszár István zágrábi harminczad-hivatali irnokot hendorfi harminczadossá; Mokry Sámuel monostorszegi kamarai pénztár-ellenőrt verbászi kamarai pénztárnokká; ugyazint Fergovchich Jánost eddig szolnoki tujaj-ört a' bácsi Ferencz-esatoránánál ujdun rendszeresített tisztinnokká, végre Halavács Elek munkási k. sóhivatali ellenőrt — saját kérelménél fogva hasonló tisztinnóságban előléptetéképpen Győrbe alkalmazá.

Ő kir. fensége a' lucai hercegaszszony felsőbükü Büky László h. ügyvéd és táblabíró érdemei méltánylásul egy névbetűvel díszlő nagybecsű gyémántgyűrűvel vala kegyes megajándékozni.

Az augusztusi vásár eredményiről ugyazint hazai termékink e' vásár-alatti árfolyamáról legközelebb számunkban.

Halálozás. F. hó 4kén nagy halottat kísért Nagybánya bányászai fényes szertartással örök nyughelyére; kinek végnapjaira talán csak azon egy vizsgáztatás jutott, hogy hamvait azon föld fedje, mellyen életének legszebb napjait tölté 's azon közönség közepett nyugodjék, melly őt leginkább tisztelé, 's halhatlan érdemeit leginkább elismeré. Svájczér Gábor orosz sz. Anna rend másodosztályu és Leopold rend kiskeresztese, cs. kir. udv. tanácsos, nyugalm. főkamragróf és számos megye táblabírája életének 60dik évében, miután hazájának 's fejedelmének 40 példátlanul munkás és sikerben gazdag éviglen szolgált, mult tavaszszal nyugalomra térve, egy pár év előlt hivatalos utjában Selmece mellett történt feldúlés miatt bordatörés által okozott lassu tüdő-romlásban három havig tartó súlyos betegeskedés után f. hó 3kán viradatkor meghalt. — Egy vala ő a' fejedelem leghivebb szolgálja közül a' szó legnemesb értelmében; becsületes, feddhetlen erkölcsű polgár, jó hazafi. Tulemlkedve az uralkodó szűkekléségeken azon kevesek közé tartozott, kik felfogják, mikép a' kincstár érdeke 's az ipar magasb igényei külön nem válhatnak. *) Ezen elvben kormányozta 26 évben keresztül hazánk két bányakerületét. Innen magyarázható, hogy nem ritkán felőlri és alólri félreismértett.

Hogy érdemei hazánkban a' bányakerőn tul kevésbé ismérték, nem csudálhatni, mert a' tér maga,

*) Nem feledé ő, hogy a' bányakamara, melly ő felsége jogait képviseli, magányosok ellenében szigorú igazsággal tartozik a' felség szent nevének.

mellyen ő rendkívüli lélektehetséggel, páratlan buzgósággal 's bámulatos szorgalommal egy életen át munkált, idegen előttünk. Pedig álljon elé valaki 's vessé mérlegbe, mit más ismértébb pályákon nagyot és szépet mivelt, — előálland ő is, 's honunk két legvirágzóbb bányakerületének főlemelt iparát, 's annyi kiteremtett milliót mutathat fel élte gyümölcséül.

— Mint azon ritka orvos, kihez akkor folyamodnak, midőn mások minden kísérletei meghiusultak, őismint végsülyedéstől mentő lépett fel. Már ifju korában az elhanyaglott őshírű Arany-Idkár a' küldeték, megőni a' végenyészettől az ottani bányáipart. Viszszazad neki hajdani hírét, 's maig virágzó életét 's megalapítá ott bányászai hírét. Onnan Bécsbe hivatott a' középponti bányakormányhoz, 's 1818ban a' hanyatlásnak indult nagybányai kerület kormányza bízottat reá, hogy mentő legyen az ott egykor virágzótt bányászatnak. Tizenhat évet töltött közöttünk, miatt a' kincstári bányákat nemcsak nevezetes jövedelmekre emelte, de szegényt gazdagot buzdítva, mindennek segédkezet nyujtva egyfelől, másfelől a' technikai kezelésben számnélküli javítást teremtve, alkotója lón olly élénk bányáipari mozgalomnak, melly azóta az ércztermesztés őszvegét kerületünkben hiteles adatok szerint háromszorozta, egész vidékeket ujra fölélesztett 's benépesített. Végre ő fels. töl sokrendű magasztalásokkal halmoztatva 's magy. nemességgel megajándékozta mindenek által tiszteltetve 1834-ben elhagyta Nagybanát, hogy a' magyar bányászat gyöngyét Selmecezt — mint főkamragróf — súlydéséből kiemelje. Tiz évi nehéz munka jutalma lón: pár milliót meghaladó tiszta haszon, annyi sok kár után. **)

Végre mult évben érezvén hanyatlani erejét, hogy övének is, kiktől addig minden perczet megvont, elutasíthatatlan igényeit betöltte, nyugalomra tért, nejének és szép reményű őt gyermekei nevelésének adni élte hátrahagyott éveit. — 'S ha láttatok volna a' derék férfit mind végig ép elmével várva a' bizonyos halált, kit nem rendített meg a' halál gyáva félelme, mit nyugalommal várt; de ha e' szó, esalá dom' ajkairól ellebbent, 's ha nejét megpillantá és sorsára gondolt, keserű köny gördült le férfias arczain, 's a' mély bú fellegében elsötétült. Hát ezt érdemli e' illyszzerű élet, ennyi munkásság, hogy annyi fény, kitüntetés, czím és magasztalás után nyomort és kétségbeesést hagyjunk örökül miéinknek? Nem — ez nem lehet; fejedelmünk kegyelme nagy, igazságszeretete ismértésb, hogysem ez lehessen. Béke poraira! Kovács Lajos.

Új irány az agitatio terén. Jó ideje, hogy e' czim alatti cikkekink sorát megkezdetük 's azért nem fog ártani, ha a' mondottakra futólag visszatérintünk. Pest m. mart. közgyűlésén a' régi oppositio vezértárgjai egyértelműleg nyilatkoztak, hogy a' kormány legujabb eljárása megyéink kormányzatát illetőleg valóságos új rendszernek rakja le alapját 's pedig olly rendszernek, melly a' municipalis élet autonomis nyilvánulhatását mindjárt kezdetben veszéllyel fenyegeti; idővel pedig kellő ellenörködés, 's mi több, már eleinte szükségesnek mutakozó erélyes föllépés nélkül azok részéről, kikre alkotványos létünk ime palladiumának megőrzése van bízva, — vagy egészen elfojtandja, vagy legalább annyira körülhalozandja, mihez képest az igy szövődött kötelekek ből bajos leend annyira kibontakozunk, mennyire nemzeties haladás iránt fölébredt magas vágyaink 's erők ismértébből mindinkább kifejlő belátásunk

**) Olly kitűnő lélektehetség, annyi szorgalom negyven éves műveit néhány sorba szoritni teljes lehetlen. Legyen elég megemlíteni, hogy ő honunk első bányász a' k méltán tartaték, számnélküli kitüntetésben — még a' külföldről is — részesült. Mig a' nagybányai kerületnek elnöke volt, a' szomszédos megyei 's városi hatóságokkal a' legszorosab egyetértést 's őszhangzást megőrizte, 's nem feledte, mivel nemzetiségünknek tartozik, olly időben sem, hol tenni nehéz volt, 's tetteit senki sem hirdethet. Ezek miatt a' megyétől 1832ben ő felségének megjutalmaztatásul az országgyűlésen utasítással ajánlaték.

megkivánnak. Határozták ehez képest ns Pest megye RRei, hogy az alkotvány sáncaiba idegen elemet bocsátni nem fognak, ha előre látható leend, miszerint a' fölveendő elemek alkotványoszerűkké tételére még csak alapos remény sem mutatkozik.

Ismérve azon szellemet, melly Pest megye termeiben évek óta tulnyomólag uralkodott, 's tudva, miként alig van hazánkban közhatóság, melly az ujabb kor kívánatinak inkább hódolna, mint ép ezen megye: nem lehet gondolatokba nem mélyednünk, látva mint fordulnak azok is, kik alkotványunk életrevalóságát nemcsak kétségbe vonák, de állításaik bizonyítgatásával éveken keresztül meg nem szűnőleg foglalkodtak; kik továbbá a' megyei életben tömredék erőt láttak, ha ellenszegülésre, negativitásra, az elhírült vis inertiaere volna szükség; de legkevésb képességet találtak benne arra nézve, hogy haladásunk nagy munkáját korunk kívánatihoz képest annak korláti közt maradvá folytathassuk és majdan be is végezhessek; — midőn tehát ezen férfiak egyszerű megfordulni 's a' sokszor félreisimért, nem ritkán gúnyal 's megvetéssel illetett institutioik mellé állni láttuk: lehetlen vala gondolatokba mélyedve nem kérdenünk: vajjon mi szülheté e' rögtöni nagy változást? hol van oka azon váratlan fordulatnak, melly a' közügyek terén illy hirtelenséggel állt elé?

'S a' mint vizsgáltuk a' megkísérteendő lépést, melly Pest megye termében annyi aggodalomra szolgáltatott alkalmat, 's elgondoltuk annak valószínű következéseit azon esetre, ha megyéinkből kihalt volna az alkotványos lét becsének ismértete, érzete: meggyőződünk, miszerint hazánk történetei a' megyszerkezetre nézve veszélyesb időszakot alig mutatnak annál, mellyt jelenleg élünk. Ezen meggyőződésnek okvetlen következesül tünt előnkbe annak tudata, mihez képest, ha valaha, most kellene rézsen állni mindazoknak, kik a' magyar önállóságnak mint nemzeterő kifolyásának őszinte igaz barátai.

Veszélyesnek láttuk pedig a' jelen időszakot megyszerkezetünkre nézve több nyomatókos oknál fogva, miknek súlyát meg kelle ismérnünk, hacsak mind a' józan ész követeléseinek, mind a' historiatanulságinak fittyet hányni nem akaránk. Ugyanis kirhatatlanul élt keblünkben mindenkor bizonyos búskomoly érzelem, melly szünetnélkül emlékeztete, hogy a' megerendszernek hazánkban más barátja mint a' magyarság azon kis része, mellyt nem esnek nevezünk — nem lehet. Ezen kicsi rész csak úgy fog megállhatni — gondoltuk — az őt környező sokkal számosb elem közepett sértetlenül 's meg nem ingatva, sőt amazok által minden felől támogatva, ha amaz institutioinknak — mik után kitűnő jogállapotban részesült — czél- és korszerűségét nem szóval, de ép azon ősi intézkedések nyomán keletkezett kedvező eredményekkel bebizonyítani képes leend. Már mi a' legnagyobb számot illeti, itt első helyen állt az igazság-kiszolgáltatás 's beligazgatás olly karbanléte, mihez képest boldog boldogtalan szükség esetére biztos menedékhelyül tekinthetné azon pártfogást, mellyre megyéje részéről számot tarthat. — Igy van e'z valósággal — megítélni nem nagy munkába kerül, ha a' megyei életet ez oldalról figyelemmel vizsgáljuk.

Férges fa az institutio, ha méhében betegségek magvai rejlenek: rágódik a' benső féreg 's lassanként előlri az alkotvány életszárait. A' „nos universitas“, megyei tisztikar 's alsó nemesség a' helyett, hogy szoros kapcsolatok által volnának egymással őszszefűzve, olly messze állnak egymástól, mihez képest egy és ugyanazon mértékű jogszabadság részesinek alig nevezhetők. Az első, a' „nos universitas“ ugyszólván névben él csak, megyéink termeiben hiában keresnek azt; azon rész, melly három három év alatt veszi 's adja a' kormányt, elszakadt érdekekben a' nemesség tövétől, a' bocskorosnak gunyolt alsóbb osztálytól elannyira, hogy ma már nem egy esetben főnsőbb erő közbejárulását bízást használhatni egyik fél ellen, a' nélkül hogy a' másik saját jogainak ve-

szélyeztetését csak sejtene is. Szokássá vált az értelmiségben alább álló részt eszközül tekinteni hivatalnyerhetésre, indítványtélék támogatására, javaslatok megbuktatására. Magok, kik a megyeszerkezet legmelegebb baráti, megismerik, hogy a dolgok mai állásában külerő nélkül a pártok közti egyensúly majd lehetetlen; ez okból erőszakos közbelépés nemcsak nem rosszaltathatik a megyét alkotó egyetem által, hanem sokszor utólag helyeseltetik, néha bizonyos rész által föl kéretik 's nem ritkán a hivatalnól érkezett is örömmel üdvözöltetik.

A fősőbb nemesség, egyházi és világi arisztokratia nem tartja többé szabadsága 's jogai egyedül biztos védhelyének a megyék termet, sőt ha koronként betéved is ezek valamelyikébe, többnyire azért teszi, hogy pártot alkosson 's emeljen, vagy gyengíteni s bukttatni segítsen: nem ritkán pedig csupán azon okból szánja el magát az illy helyeken megjelenésére, hogy saját ingatag érdekeit hatalmas érdekek melletti nyilatkozás által, habár a közjó rovására is, szilárdítsa. Mindez 's több ehez hasonló tünemény nem arra mutat é, hogy intra muros rosszul foly a dolog, 's hogy a megye úgy, mint mai nap él, 's cselekvésekben nyilatkozik, alig mondható azon alkotmányos bástyának, mely akár a nemzet törvényesen biztosított szabadságának gyakorlására, akár csorbítások ellen megvédtetésére emeltetik.

Míg az életben illyes tünemények váltva követik egymást, az alatt különböző doctrinák támadnak, 's minden új tan legalább néhány követ mozdít ki helyéből, mielőtt semmiségbe merülne. Kossuth, 's minden tekintetben hatalmas pártja nem ismértek nagyobb ellenséget haladhatásunkat illetőleg, mint a megcsontosult magyar arisztokrátiát: szerintök ezt kelle gyöngíteni, 's miután megtörték, vagy concessiókra bírni, vagy mint javíthatlant 's többé föl nem éleszthetőt kitörlni lassanként az élők sorából, 's helyére ujon fejlesztett elemeket állítani. Kossuth 's társai megkezdék merész munkájukat, 's mire gondatlan nagyaink föleszméltek, észre vévék hogy a hely, mellyen állnak, alá van ásva 's inogni kezd. Amde míg az aláásás tartott, új elemek épen nem keletkeztek, 's a munka kettős eredménye helyett csak egyet lehetne fölmutatni: arisztokrátiánk gyöngülését; a másik, mi nélkül pedig az egész kísérlet vétkes merénynél egyéneknél alig nevezhető, egészen elmaradt; 's így mindössze is annyira valánk, miszerint kiváltságos osztályaink legmagasbjai, jogaik 's szabadságaikkal olly formán lőnek bemutatva, mint eddigi hanyatlásunk nagyrészből okozói, 's emelkedhetésünk ónsulyu gátlói 's akadályai.

Ez által rézs mutattatott a hatalomnak arra, hogy reformokat kezdjen meg ez oldalon, 's ha jónak látja, használja is a kimutatott gyöngéket kedve szerint.

Nem akarjuk mélyebben bonczolni, minők voltak eddig is, 's leendnek még ezentúl a tett lépések következei: hol az alkotmányos élet minden szála bizonyos osztály kezeiben vannak letéve, 's hol azonfölül ez osztály nagy része eladósodva bukás ellen küzd: ott váltó törvények által hirtelen 's egy csapással, jött-ment, erkölcsi súlyedségről ismeretes nadálycsoportnak vetni oda martalékul az egész, 's ez által mintegy kénytetni őket, a születés, polgári állás, hisztóriai nagyszerű emlékek által egyaránt kitünőket, hogy pirulás nélkül 's állapotjokhoz illőleg csak úgy maradhassanak fön, ha mindenben hódoló szolgálkák lesznek azon hatalom kezében, mellynek ellenében kevéssel előbb függetlenül viselék az ellenőri szerepet! — birtok- 's hivatalképesség által egy fölül idegen elemtől elárasztásnak tenni ki hazánkat, más fölül megvetni alapját az akarat 's önállóság nélküli hivatalszolgátságnak 's vele járó hivataluralkodásnak; — ezen 's több eféle igen igen humanus szellemben tett intézkedések, következeikben számunkra magyaroknak keserű gyümölcsöket teremhetnek.

Miután a szakadás alsó, közép 's fősőbb nemességünk között tökéletesen megtörtént, nem csodálkozhatunk, ha naponként olyanokat látunk végbe menni, miknek láttára különben alkotmányos érzsű ember mélyen elszokott keseredni. Rézsletesen nem mutogathatjuk e következeiket, elég legyen általánosságban megjegyeznünk, miként a beavatkozások olly sokoldalúlag 's olly nagy mértékben, mint napjainkban, tán soha nem történtek.

Bensőleg bomladozásnak indult megyei adminisztrációnk, más fölül meg eladósult arisztokrátiánk aláasott tekintélye tág kaput nyitottak a legmer-

szebb megtámadásokra. A Kossuth utáni Pesti Hirlap boldogtalan tanaival előállván, szünetnélkül kiáltozta, hogy a megyeszerkezet inkább békó 's nyug haladásunkra nézve, mint nemzeti önállásunkat biztosító alkotmányos erő; kiáltozásai közben szakadatlanul az életre hivatkozott: igazgatási hiányok, korteskedési botrányok, katonai erő használatása mind argumentumul szolgált annak megmutatására, hogy megyeszerkezetünk egy batkát sem ér. Ez által, más részt az előbbeni sajtó-eszközölte arisztokratia-gyűlés által sok olly lépés öltött már a priori, törvényszerűség- vagy szükség-parancsolta okossági szint, mik ellen különben egyhangulag fogott volna felszólalni minden alkotmányos érzsű magyar. A legellenségesb körülmények szövetkeztek megyeszerkezetünk megtörésére, 's mindinkább elközelgett a percz, melly a részenként megkísértett tulkapások helyett általános elfoglaltatását szemlélné megerendszerünknek.

Illy elővények közepett történt a pestmegyei oppositio főnebb érintettük lépése: miért fogadtatott az öszinte örömmel, jövő számunkban mondandjuk el.

Pestmegyei közgyűlés. Pestmegye f. hó 26-án kezdett évnegyedes közgyűlésén, kisgyűlési jegyzőkönyv-hitelesítés után a nm. httanács egyik intézvénye olvastatott, mellyben tudtul adatik, hogy a Pestalatti táborozásra 4 lovas ezred van indulóban, az ezekről kellő gondoskodás a megyének meghagyatik. Tekintve az időjárás viszontagságit, a küszöb előtt álló talán közéhséget 's az adózók részéről rossz aratás fölül hallatszó panaszokat, szükségessé láták Pestmegye RRei fölírásban arra kérni az illető kormányzékot, hogy inséggel küzdő szegény népiüket ezen új teher fölmentve ollytén intézkedés történjék, mihez képest a mondott 4 lovas ezred az idén táborozásra Pest alá ne parancsolatassék. (Másnap érkezett új intézvény tudatja a megyével, miszerint utban levén már a kérdéses ezredek, azok visszatartoztatásáról több szó nem lehet, 's ez okból Pestmegye a kívánt fölmentetésben ez uttal nem részesíthető. Erre határozattá lön, mihez képest a jövőt illetőleg megkéretik a httanács: sziveskedjék hasonló lépésekről a megyét — főleg illy súlyos viszonyok esetében — máskor hamarabb értesíteni, egyszersmind hogy adózoink ne károsuljanak, az általok kiszolgáltatandó természetiek piaczi árban leendő betudása fog sürgetőleg kéretni.

Közéltvén azon időpont, mellyben megyének szeretett főispánja, az ország szeretvetisztelt nádora helytartói 's nádori méltóságának ötvenedik évét érendi — első alispán ur indítványt tön az emlékezetes napnak illőleg leendő megütlése iránt. Közörömmel fogadtaték az indítvány 's választvány nevezteték, melly az ünnep szükségéi 's teendőiről gondoskodjék; az ország hatóságai pedig föl fognak szólíttatni, hogy az ünnep emeléséhez küldöttségekkel járuljanak. Hogy pedig annál nagyobb diszszel történhessék meg a nagyszerű tisztelgés, f. e. november helyett jövő május jelölteték ki ünnep-megtartási időül.

Emlékezni fognak olv. ink mult közleményünkben azon szigorú eljárásra, mellyt — másod alispán ur — váltócsalások napfényre hozása körül követel, 's mennyire legközelebből neki tulajdonképi tisztéhez tartozik, erélyesen eszközölis. Ezen szigorú örködés azóta nem hogy csökkent volna, sőt inkább nem kis mértékben növekedett, mivel ügyesebb emberek 's finomul rejtett csomók kerültek vizsgálat alá. Cs. Zs. gr. váltócsalások következtiben elzáratván, a csomó szálaik kézbe adá 's ez által a nyomozásbani haladást elősegíté. Egyebek közt t. i. megvallá, miként bizonyos számú H-y-féle váltók Cz. nevű helybeli ügyvéd birtokában vannak; ezen váltókra mint bün-tanujelekre szükség levén, törvényszékből kiküldött szgbíró által föl szólíttaték nevezett Cz — ur, adná a kérdéses váltókat által — tulajdoni jogának veszélyeztetése nélkül — a törvényszéknek, mellynek azokra szüksége van. Cz. az állított kiküldetésről szgbíró urtól írásbeli bizonyítványt kívánt, mit ez elő nem mutathatván — mondott ügyvéd az engedelmekedést megtagadta. Épen akkor, midőn közgyűlésileg elhatározatnék befogatása, előlép Cz. a hallgatók közül 's a RRk közepébe hatván, elnök ő msgától nem nagy távolságban megáll.

Nem tudhatni: öszszegyült e perczben mind azon sok szerencsétlen, kik váltócsalásoknak lőnek övéikkel együtt áldozatvá: annyi bizonyos, miszerint a duh (másként nem nevezhetjük) melly a

vádlottnak megpillantásakor a jelen voltak kebleit elfogá, iszonyu zaj, korlátot nem ismérő lármában tört él. A mint a csend nagy nehezen helyreállott, elnök ő mltga ki akará vádlottat utasítani a mellékterembe, hogy sz. bíró előtt nyilatkozzék: kezei közt vannak é azon váltók, miknek kiadására föl szólíttaték. Erre hang emelkedék, hogy őt mint embert, annyival kevésbé mint ns embert a teremből kihallgatás nélkül elutasítani nem lehet 's szólásszabadság lön a pajzs, melly alá őt néhány nemesen érzo állítá; de a melly nemes érzsű Cz. annyira viszszaélt, mennyire olly embertől telhetik, ki bukását sejtven megkísérti még a legvégsőt is 's ha mára veszélyt ki nem kerülheti, legalább annak halasztására mindent elkövet.

Végtelen sok zavaros beszéd után (mi közben a felhozott vádpontok 's illetőleg már tények ellen is meglepő lélekberséggel ügyvéd ur: gázság, rágalom, gázember, ki azt mondja 's több illy műkifejezésekkel is élt) azok, kik szólásszabadság iránti tiszteletből a vádlottnak szólhatási szabadságot eszközölték — megunván a sok róka fogást, kérék az elnököt: vetne véget az egésznek; mire ő mltga megjegyzé, miként végig akarja várni a dolog kifejlését annyival inkább, mert ez eset figyelmeztetésül szolgálhat azoknak, kik a szólásszabadságnak olly buzgó baráti — hogy ezen szép szabadságnak igen kellemetlen következei lehetnek, ha az nem kellőleg alkalmaztatik.

Végre Cz. hez másod alispán ur azon kérdést intézé: hány váltót fog általadni? a föl szólított hímezett hámozott 's mondá többi közt, hogy a váltókat azért nem adá ki a hozzá jött sz. bírónak, mert nem tudá, hogy azokat szóló tulajdonos jogainak sérelme nélkül kivánná a ns. megye; de miután erről most már meg van győződve, ki fogja adni a nála levőket — száma hármat — megnevezvén egyszersmind másokat is, kiknél hasonló váltók találhatnak. Arról vala szó, mikép történjék az általvétel: elnök ő msga legjobbnak hitte, ha Cz. a teremben marad, míg kiküldendő sz. bíró az illető irományokat elhozna; ezen véleményben leheté másod alispán ur is, mert kimondá: miként olly nagyban özőtt váltóhamisításoknak van nyomában, mellyek eszközöket sőt egész műhelyt sejtetnek, hol a hamis váltók gyártatnak. Erre nézve remélt hihetőleg néminemű fölvilágosítást, midőn a főnebbi értelembeni eljárást sürgette: azonban a közönség zajongása most már olly fokra emelkedett, hogy bármintentor-hang hiába örködött volna azzal megküzdni, 's ennek tulajdoníthatni, hogy egyik eskütt, előbb hajdukat, mint a kiküldöttéhez csatolandó kísérőket hallván emlegettetni, más fölül az irtoztató zajban e szavaknál egyebet: „ki vele, ki vele — be kell fogni“ alig érthetvén, elég szerencsétlenül két hajdut veszen magához 's a vádlott ügyvédet kivezetteti.

Ki Pestmegye termét látta, tudni fogja, miként az asztalok közt eső tértől az ajtóig eljuthatás — szabad menetkor sem történik meg egy pillanat alatt: ha pedig száz meg száz egymásra zsufoolt néző közt kell odaig törni utat, akkor bizony a kivergődés pár perczig eltarthat. Így volt az érintett kiveztéskor — mit körülményesebben csak azért érintünk, hogy megmutassuk, miként az illető eskütt azon hiedelmét — mintha közkívánat szerint cselekednék — tehát családását el lehetett volna oszlatni, még mielőtt az ajtót elérte foglyával; azonban, mint érintők, a kimenet éljenekkel kezdődött, 's csak akkor, midőn egyik szögleten B — e 's aztán B — y b. 's mások fölugráltak 's „viszsa, vissza“ — „nem jól van“ kiáltozásokkal tudaták rosszsalusukat, csak akkor vette magát észre a közönség, 's „kivele“ helyett — kétszeresített erőköddéssel kiki viszsza kiáltozott. Lehellen a zavart leirni, melly most keletkezett: egy percz alatt oda volt a hely méltósága, megszünt tiszteletben tartatni az elnöki tekintély, elveszté varázserejét a szónokok hatalma, egy volt csak, mi lent a teremben ép úgy mint a karzatokon látható 's hallható vala: szenvedély-torzította arcok 's dühöt rekedt rikácsolások. Ki a municipális élet kores-kinövést nem ismeri, elég egyetlen illy jelenetet látnia, hogy arról mit látott, soha éltében el ne feledkezzék.

Viszszahozatott a fogoly, a hullámzás lassudni kezdé, végre csend lön: kitől jött a parancs hajduk beszólítására? ez volt a megoldandó nagy kérdés, mellyre felelni senki sem tudott. Már másod alispán ur a Kk 's Rdek egyenkénti vallatására ajánlkozék, midőn a megszeppent eskütt ur előállott 's elmondá, hogy a szörnyű zajban nem jól értette a mlgos elnök

szavait, ha hibázott, tévedésből történt, szándékosan biztonnal e' lépést nem tévé. Szent volt a' béke, ismét lehetett volna tanácskozni, ha az idő mozdulatlan tudná nézni türelmetlenkedésünket: azonban mintha szegyenlené magát, olly sebesen futá tőlünk, hogy mire magunkhoz tértünk, a' nap magas délen jóval túlallott; ez okból elnök ő moga kinevezvén az illetőket a' váltóknak Cz. ügyvédtől leendő átvételére — a' gyűlést eloszlalni volt kénytelen.

Mielőtt a' gyűlés másodnap tárgyaitra áttérnénk, legyen szabad megjegyeznünk, miként a' botrányos jelenet mondhatni csekélységből eredt. Hiba volt mindenestre, hogy Cz. a' közgyűlésre személyesen megjelent, még inkább hibának mondható, hogy — miután mesterséges fogásai észrevétettek — rendre nem igazították; azonban a' dologban, kivéve az érintettük botrányt, nem láthatunk semmi olyast, melly a' megyeszerkezet mint institutio czélelles léteéről győzne meg bennünket. Ha — mint később meg is jegyezték valaki által — Cz. elibe ezen kérdés állítatik: akar-e a' megyének engedelmeskedni 's hány váltót fog átadni? — 's tőle nyomban egyenes felelet kívántatik, nem fog a' discussio órákig nyulni 's egyebek közt elmarad egyik szónoknak azon nem helyeselhető nyilatkozata, mellyben a' közönség ingerültségére hivatkozáék kezével a' hallgatóságot repraesentáló de végtelenül zajos vendégekre mutatván. Ezt tenni, főleg Pestmegyében tenni nem tanácsos, különben készen lehetnek a' t. K. és Rek, hogy minduntalan ingerültnék mutatja magát a' hallgatóság, 's — mint elég helytelenül történt, szint-e' gyűlés alkalmakor — a' Rek jogába vágva végzést követel. Tekintsük így a' dolgot, 's nem leszünk kénytelenek ő népgyűlésekről 's meg még tudja isten, miről beszélni akkor, midőn nincs okunk mást megróni, mint a' pi lanat hibáit. folyt.

Zágráb aug. 10. Mit megyénk zavarából előre félelmesen sejtettünk, mult hó 28án beteljesült! Ó nagymélt. bán-főispánunk megnyitván az e' napra határozott megyei tisztújítást, előre kijelenté, hogy az alispánokra nézve a' felkiáltást a' pártok megnyugtatósa végett mellőztetni akarva, egyenes szavazást állapított meg; a' választók tehát jelöltek neveit hangoztatva vonultak a' szavazatszedő választvány felé teljes rendben: a' szavazás egész az napi esti 8 óráig tartott, de be nem fejeztethetvén, folytatása más napra halasztatott; akkor ismét megjelent a' két párt választott színeivel 's dícséretes buzgósággal fogott alkotmányos szabadsága egyik legsebbikének gyakorlásához, esti 8 órakor jul. 29én be levén végezve az első alispánra történt szavazás, a' golyók megolvastattak 's a' győzelem 300-zat meghaladó szótöbbséggel a' horvát-magyar párté lón, mellynek jelöltje Suvich József diadalmas örömmel kiáltott ki, a' bukott illyr párt lángoló haraggal nézte elleneinek illy igazságosnak kivitt győzelmét; több sértő és helytelen kiáltozás közt vonult e' párt tanyájára jelöltje nevét még folyvást hangoztatva 's midőn az országához közelgető Márk terére ért, több tisztess rendűvel és nézőkkel egyesülve az eddigi nyugtalanság már garázdasággá kezdett fajulni; e' pillanatban híre futamodik egy a' Márk terére néző házból történt lövésnek, mi a' katonaság figyelmét felhívá, a' nevesített pártnak pedig meg lehet épen jelszóul szolgált. A' gyanusház kapuját azonnal erős megrohanással támadják meg, az ablakokat bezúzó 's az eddig elfojtott bosszútól égő keblek nyílt harcztot kezdenek. Itten történt az, minnek megtörténte főleg alkotmányos országban szerföltt szomorító! az uri utcába szorítottakra a' megtámadott katonaság tüzet adott és hulltanak mindkét felől az áldozatok! mintegy 50 személy maradt a' csatatéren, 14 közülök meghalt; 's ezek közt egy nő 's egy 8 éves gyermek; azok pedig, kik az említett utcára néző zárdába nem menekülhettek, halálnak vagy legalább tetemes sértetésnek nézhetnek elibe. Az elestek eltakarítása után folytatott a' tisztújítás 's felkiáltás által a' bukott párt jelen nem léte miatt csak hamar be is fejeztetett. Főispán ő nméltóságához küldöttség járult annak megtudása végett: vajjon a' katonaság tegnapi tüzelése kinek parancsára történt? Erre bán ő nmltga megnyugtatóva válaszolt, miszerint ő a' tüzelést nem parancsolá; a' zágrábi hadi parancsnok is megszólíttatván hasonlókép válaszolt. Harmadnapra e' szerencsétlenség után Zágráb egész polgársága 's minden nangu és rendű lakosai, kik csak mozoghattak, a' város főutczáját ellepték; zúgtak a' tornyok harangjai, szomoru aggodalom jelei iltének a' jelen voltak arczaín; 11 ko-

porsó az elestekkel egymásután e' felirattal: „hodie mihi, cras tibi“ vonult a' temető felé. A' többi halott már az előtti napon takarított el. A' katonaság közül 12 sebesítettet meg. Nyomozó választvány is neveztetettki, melly a' főtetteseket kipuhatolván a' megyehatóságának jelentse fel, Dr. gr. vezérlete alatt pedig ő felségéhez küldöttség járul a' bukott párt részéről mind a' két hatóság ellen panaszt emelendő. — S. —

Ungl évnegyedes közgyűlés. Augustus 4én Ungváron ismét öszszesereglett az ungi nemesség, évnegyedes közgyűlést tartandó. 'S itt legelőli is meg kell jegyeznem azt, hogy B. Zsigm. (egykori híres követünk) valamint Th. J. táblabíránk 's egyik leg-egyenesebb lelkű szónokunk (az ellenzéki felekezet erős két vezetője) távol levén, nem igen maradtigazi ellenzéki tag ugyszólván, egyedül Ö. G. tiszteletbeli főügyész, meg Sz. Zs. m. főorvos, ki is a' szenvedő emberiség nevében, előre bocsátva gyűlés első napján, az itt Ungvárott alapítandó kóroda (lazaretum) felőli nézeteit, vagyis inkább azoknak nyomtatásbani kiosztatását (egy csinos röpiratban) azt kíváná, hogy az e' czélra bejött pénz hol 's mibenléte és annak czélszerű kezeltezéséről nyomtatásban legyen értesítve a' közönség 's ez határozattá is lón olyképen, hogy évenként ki fog nyomtatni az egésznek mibenléte... 's az ügy előmozdítására választvány is lón megbízva. A' tárgy igen emberséges tartalmú! Egy német költő azt írja: „a' ki éjjeleken át búst tündés közt nem virasztott, úgyan ébren ülve, 's kenyérét könyeivel áztatva nem ette, az nem ismér, ti istenek! titeket!...“ Hála az igralom urának! a' megye szívére véve a' szenvedő emberiség ügyét 's felőle czélszerűleg rendelkezett. 'S én, midőn a' határozat végszavai elhangzának, szinte hallani látszottam a' szánakozás nemtőjtől: „ungriak! ezt én nektek soha el nem felejtem!...“ (Magamban mindazáltal egy kis dévaj érzéssel fohászokdtam föl: „adja isten jó órában!...“). A' többi tárgy következő: 1) olvastatt a' helytartótanács intézvénye, miszerint azon kérelmünk, hogy még több szolgabíró tiszparitna, nem teljesítettik. Ennek következtében 2) ugyanazon főigazgató kormányzék azon kérelmünkre, hogy esküdteteket is szaporítson, szinte tagadólág válaszolt... 3) Szép loyaltást tanusított ugyanazon kormányzék, midőn azon megjegyzésünkre, hogy a' város (t. i. az ungvári község) magának ügyvédet szabadon választás és tarthat, minthogy azt a' törvény egyes adóznak is megengedi, viszszaírni kegyes volt, miképen a' megyének ez észrevétele törvényen alapulván, helyesnek találtatik. 4) a' nm. helyt. tanács megengedi olly esetekben, a' hol rendkívüli hadi segítség (assistencia) jö igénybe, hogy ollyat a' szolgabírói hivatal is rendelhessen. A' kifejezés azonban ugy áll, hogy hatalomkört parancsolhasson a' szolgabíró. Mire O. P. tiszlet. főügyész eliszonyodva a' „hatalomkört“ kifejezéstől, melly világosan kétértelmű eszmét foglalván magában, a' kényur tisztviselők (ha illyenek akadni találnának) igen könnyen zsarnoki czélok létesítésére is használhatnák az illyen intézvény tartalmát, és mikor szenvedély lobbanna föl bennök, hogy könnyen közönséges „brachium“ értelmet is adhatnának neki, 's pörös tárgyakban is minden a' megyének teendő jelentés nélkül hadi erőtis rendelhetnének magoknak... mitől mentsen Jehova!... H. S. kir. tan. erre azt jegyzé meg, hogy a' közrend és csend fentartása a' rendes elnököt illetvén, a' hibát egyedül abban látja, hogy a' szolgabíró is fel van hatalmazva illyesre; mi miatt ő nem nehezettel, csak lenneoda téve azon záradék: rendes elnök nem léteben, vagy megengedtével. Mire F. A. practicus táblabíró azon esetre hivatkozva felelt, mikor Liptóbul szöktek ide bizonyos haramják, de innen Lengyelországba szaladtak, 's utóbb ismét neki jelentették (szbíró korában) hogy Szobráncz körül tartózkodnak, megessett volna ugymond, „ha én előbb a' rend. elnöknek írtam vagy tudakoztam volna: itthon van-e az alispán, addig bottal üthettem volna nyomukat!... Hanem szóltam az őrnagygyal, ő adott katonát, körülvéttettem a' falut 's elcsipettem őket szerencsésen...“ Határozat: elfogadjuk in criminalibus. 5) A' helyt. tanács azt is rendeli, hogy takarék-magtáraink létezéséről 3 hó alatt jelentsünk. Erre nézve 20 vagy 30 év óta választvány van küldve... de nagy része már kihalt... 's így új választványt nevezünk... 6) Csongrád megye felirást sürget, miszerint ő felsége időszakonként a' haza kebelében vennélakását. Pártoltatni határoztuk, (ugyis épül a' vasut egyenesen Bécs felé, a' gőzhajók is

egyenesen oda járnak!) 7) Nógrádmegyéből megpendült ama ránk nézve régi nóta az administratorok iránt, mire már rég ecskén van határozatunk... 8) a' szánoki kerület jelenti, hogy Gallicziában a' marhadóg me g s ü n t, köröztetni határozatott... 9) Tourner Ferencz megyei orvosunk szemésztől is kívánván vizsgálatot adni, a' fótanodának magát ajánlatni kéri, és helyettesül addig S z i j j á r t ó orvosársát ajánlotta, kérelme teljesítettik. 'S mi örömmel nézünk e' fiatal orvosunk jövendője elibe; mert már eddig is, mint elnök alispánunk is érinté, szép jeleit adá orvosi ügyességének, még kaponyalékezesekben is, mi a' sebészeti műtételek egyik ne- továbbja szokott lenni. Legyenek szerencsések üdv- czélzó lépései! térjen vissza megyénkbe újabb ismeretekkel gazdagodva... 10) T. M. fiatal eskütünk a' testi fenytéshez kelletén tul nyulni merészelt, mi is a' megyére feladatván, miután ebbeli kihágása valósult, az neki roszszalattott, 's rendes elnök alispán ur által megdorgáltatni rendeltetett. Zombory Leopold.

Biharmegyei közgyűlés folyt. Aug. 7ke viradtreánk — az előtte lefolyt nap sok keserűség nyomát hagyá a' keblekben, gondolók, már véget értenek, de fájdalom! azokhoz, mik e' napon történtek, alig hasonlíthatók. Folytatása előtt a' tegnapi tárgynak, egy köztisztletű férjfiu R — y Fr. ur szólamolt meg, ki szelid 's felizgatott kedélyek kiegyenlítésére irányzott szózatában könyes szemekkel emlité, miként ő a' Rk illyenmü tanácskozásában, ha hivatalánál fogva megjelenni tisztében nem állana, részt venni sem ohajtana. Mind hijában! a' személyeskedés bajnokain ez sem győzött, ők az előbbi modorhoz következetesen folytatók ex officio piszkolódásaikat; tegnap még csak ő moga becsületeszenvedett, ma ellenben az egész megyei tisztikar lón kivéve becsületmegtámodtatásnak 's mind ezen szép feladatnak tolmácsolója T. Ö. ex főjegyző ur vala, ki hangos szónoklatában a' legközelebbi tisztujítást bonczolgtatván azt első ponttól utolsóig törvénytelennek nyilatkozatá, mert u. m. az állítólag nagyobb rész szuronyokkal nem szavaztatban ugyan, de szömelhetésben gátoltatott. Rendre menvén, az 1ső alispánságai kijelölés törvénytelenességét abban mutogatja, hogy volt m. alispán B. J. ki négy év alatt ernyedetlen szorgalommal viselé a' nehéz pályát, ki nem jelöltetett; pártfelei ez iránti sérvük kijelentésére ő moga elibe nem bocsátattak 's ő moga ajtaja zárva szuronyokkal őriztetett (elnök csendre int) minden érdemi, folytatá tovább, elmellőztetett. Th. J. 1825ben kezdé szolgálatát, eddigelé alispánságra ki volt jelölve 's most pártérdekből mellőztetett. Fens. kormányunk az ország javára fordítja figyelmét 's az elnök viszszaél hatalmával 's jogok gyakorlata ellenében fegyveres erőt használ. Tovább menvén megjegyzé: miként a' jelen hivatalnokok érdemeit a' megye levéltárában hijába keresnők, idegenekkel vannak hallatlan példára betöltve a' főbb hivatalok, a' tisztviselők nagyobb része pedig törvénytudatlanokból áll; ellenben azok, kik négy éven keresztül izzadtak a' megye javára, elmellőztettek. (közbe szólás, ez fájnaki!) végre elménczkedve felkiált: o plundrás philosophia! ubi bene, ibi patria. Mindezt annyi pathossal, olly bosszulehelő vágygyal, olly göggel szavalá el, mintha az igazság istenaszszonyának mérlege kezébe adatott volna, hogy dicatori hangon itéljen az emberiség felett. Több keblet velőt, igazságot sértett, lázas ingerültséget táplált 's tanácskozás megzavartatására irányzott kiejtésait mellőzve, e' gyűlés folyamáról annyit hozunk fel, hogy elnök ő moga szakadatlan lárma 's ingerültség közepe- pett a' zajongás morajában elhangzott beszédéből csak annyit érthetünk: miként e' gyűlést, mellyen józanon tanácskozni nem lehet, eloszlattja 's ámbár T. Ö. szavait czáfolólág magukat védendő több tisztviselő felkelt; de mielőtt sértett becsületjök érdekében szót emelhetének, ő moga a' teremet elhagyá. Láthatók valának ekkor a' tisztviselők 's e' megye agg férjfiainak csillogó könyei, mellyek a' közügy temetése fölötti tombolás által kisajtott bánat könyei valának. Ezután a' még benmaradtak Th. J. főbíró segéd- esküttjével ő mghoz jelen gyűlésrűli szándok a' nyilvánítása megtudásaul küldék, ki hírelt hozván: miként ő moga nem mint főbírónak, de mint Th. Jnk tudtuladja, hogy ő a' gyűlést végkép eloszlattá 's minthogy abban némellyeknek fejtelenségre törekvő czéljokat 's az egész tisztviselők meggyaláztatását szomoru tapasztalá, mindenekről ő fels. elégtételt eszközölni kéri jelentést teend. A' tisztviselők mint értők, ő mghoz szinte megsértetésökért fensőbb helyről elég-

téltel eszközölni kéro folyam. nyujtottak. Nekunk pedig tisztviselőink megsértett becsületök tárgyában szabad legyen T. ur kiméletlen szavaira czáfoló megjegyzésünket annyival inkább tennünk, minthogy önvédelmi kihalgattatás előtt oszolván el' gyülés, nyilvánosság teréni igazolhatást a megsértettek részéről méltányosság igényel, igazság követel, 's a megye érdeke megkiván. Az elfogulatlan bíráló ítélje meg ezután: hola' hiba? kik e' megbomlott kórállapot sántánjai? mi czél lappang e' békétlenség alatt? honnan vevé az forrását? 's kik mellett harczol elv és közjó iránti buzgalom? hadd tudja e' haza, miként keblében van egy nagy megye 's e' nagy megyében egy felekezett (ugynevezett oppositio) melly a' hazafiság leple alá burkolva, a' helyett hogy a' teendők e' sürgető korszakábani haladásra készséget tanusitana, a' rég fölvül kitűzött személyes gyűlölséget ápolja! szétrombolni nem tartván polgári bűnnek e' szép megye közjává.

Tudjuk azt, miként a' lefolyt négy év alatt, mióta t. i. ő mga főispán-helyettesi székét elfoglala, régi halálos ellene irigységből é vagy bosszúból, dicshagyból é vagy más tekintetből mindent alkalmat megragadott, mi által saját pártját erősbbe tehetendé. És ez utóbbi — a' mennyire pártoknak létezniök kell, nélkülök ugyan is tespedéssé válik a' megyei élet, — megengedhető 's ha pártját honpolgári kötelesség sugallatából gyamolítván, annak egyesült erejét honfi tervek létesítésére használndotta, 's ha ő párttalakita azon czélból, hogy a' véleményeknek tag részét nyitva, a' különbözők közti surlódás által a' tisztaság igazság diadalát növelje, — előtte polgári tisztelettel hajolnánk meg. Ah! de másként lön, nem így akará a' sors — a' megye bizalmát birta egyik főegyed, nem tekintve arra, minő vegy-alkatrészekből szerkeszti pártját, nem tekintve elvre, személyre, a' kormányzó ellen lép fel, T. gyűlöld' jelszóval lobogtatva zászlóját. És e' szerencsétlenek nem veszik észre, hogy ok azon egyed által, kinek vak tisztelőji, pusztá eszközül használnak alapos ok nélkül a' magasztos czél: t. i. f-i- helyettes ur elleni egyedi bosszúság gyűlölség kifejtésére. Sok volna az ez időalatt történeteket lerajzolni „a' megye jogai sérelme óvása“ ürügy alatti méltatlanságokat, a' cselofságokat, mellyekkel pártját különböző érdekek egybeolvasztásával ő mga ellen időszakonként csaknem közvéleménnyé alkotá; midőn azonban bekövetkezett azon perc, mellyben kitűzött czélja: a' f-i- helyettes kiugratása sem sikerült, mennyire hagyá simulni embezeit elvtagadással is azon férjűhöz, kinek hatalmában volt az olly hivatalok megújításával új változatos időszakot elővarázsolni. Ezeket előrebocsátva könnyű megfogni a' reményükben megcsalatott 's fővezérük által jégre vitt urak elégtelenség-szülte kifakadásait azon mértékben, mint egyik vagy másik vesztesége érezhető volt. Főszerepet ezek táborában ez idő szerint játszik volt főjegyző: T. Ó. mint pártja által kikürtölt lángész, kinek jutott többi elégtellen pártfelei sérelmük tolmácsolása általi fényes hivatásköre. —

Lássuk már, rajtunk a' sor bonczolni a' czél, az okokat, mellyekkel ő mga és a' tisztikar ellenében, tamquam Cicero pro domo sua feyverzetten áll 's elfogulatlan bírálóink ítéljék meg: kik mellett harczol az igazság? habár Paterculussal azt tartjuk: „vi oprimi in bona causa melius est, quam malae cedere.“

Mi az elsőt, t. i. ő mga ellen felhozott bizalmatlansági vádat illeti, ez olly elkoptatott, megyénkben annyira elavult leczkét az iskolás gyermekek is megunták — de egyoldalú is, mennyiben nem az egész megye, de még csak nem is a' nagyobb rész érzését vizsgálgozza — nem bizik benne T. Ó. ur, mert elmellőztetett, biznak benne mások, kik hivatalokból életkérdést nem formálnak. 'S így nem áll 1) hogy diplomatische mondatot volna kía' bizalmatlanság, mert a' személyeskedés által elidegenült érdemesurak távollétében összeférczelt közönséget mondva csinált közvéleménynek igen, de diplomaticus testületnek mondani annál kevésbé lehet, minthogy az e' tárgybani felirat nem a' közgyűlés első napjaiban, 's így nem egész nyilvánosságban történt. Nem áll 2) hogy a' kormányzó tekintély elveszett volna legalább a' sanior parsra nézve, mert noha ennek lerontására önkö mindent elkövettek (mert hisz hol azon elnöklet, mellyet garázdálkodás által gyengíteni, zavarni nem lehetne) el nem enyészett — de vajha, az előbb visszazerezhető lenne, mint ön eljárt szott jó véleménye! 3) Mi

a' szuronyokat illeti, alább annak helyén voltát kifejtendjük, de a' B. pártnak többségében, ha ez lett volna is, magát elbizni, vagy abból érdemet kihuzni nem lehet, mert hisz tudjuk, miként önkök ama híres többség mily sokba, hogy ne mondjam, erük végülkötésébe került: holott a' mi kijelöltünk magá mit sem, pártfelei keveset áldoztak. Legneveltségeseb az értelmierőnek ön általi felhozása? — kikből áll ez? — kiknél volna tanács, azok örökké személyeskednek; mi nem nagy értelmet és szívet mutat — de a' másik félen sem ülnek ám ökökkel ütöttek! sőt szerénységük mellé polgári érdem díszjelét is méltán lehetne csatolni. Vagy tán az elszédített szegény oláhok alkotják azt? kik tán közelebb állanak az állati mint emberi állapot méltóságához — szerencsétlen felebarátink! ki hitte volna, hogy ti egykor még bihari értelmi többség lényegei legyetek! — Hallánk alkotványt is említettünk: o' kérjük, hagyja el ön, mert a' mellett hogy alkotványt személyeskedés inkább lerontani mint fentartani képes, kiteszik, mikint önkök minden szaván — mystificálva bár — önérdék 's hivatalvágy ömlék el. De szerénytelenség is, a' mennyiben saját személye érdekében ügyvédkedik. Nem tetszik továbbá önkök, a' h a z a n a k é l ő f ü g g e t l e n s é g ajánlása, hiszük, mert a' hazafiság önáldozattal jár 's e' nélkül annak szolgálni nem érdem; perse az olly elfogult embereknek eszméjük függetlenségről elméletben sincs: holott mint senki független nem lehet elfogultság mellett, ugy senki jó hazafi függetlenség nélkül. Kimondja utóbb azt is, miként (a' tisztválasztási kijelölést értve) mik sima szóval mondatk, tetteleg nem teljesültek — hát ha teljesültek volna, a' multakból következtetve, kiáll jót kedvező eredményről? ha valakinek, önkök bizonytalanságért szót emelni nincs joga, miután terhes vádkeresete alól ma sem bujt ki, a' tisztviselőben pedig tudománynál is többet érő tulajdon a' jellemtisztaság. Tudva ön veszteségét, a' békétlenségben sem csudálkozunk; de olly dühös hivatalhoz ragaszkodást, minőt önkök tanusitnak, e' széles hazában alig lehetne találni; 's így nem esuda megütökni azon hogy az elkövetett hibákért vádoltatnak, mert ki a' közjót saját zsebe körül keresi, polgári bünt követve el méltán közkárhoztatást érdemel. — Az sem igaz, hogy ő mga volna oka az ingerültségnek, mert az annyiszor felhozva megvitattot jogsérelmek mint p. „az orvos-választás“, olly kétesek, hogy a' f-i- helyettes mellett, ha jobban nem, de úgy, mint a' Rk mellett, bizonyosan harczolnak 's egyébként kötekedési kérdéseknél világos törvény nem léteben, nem tekinthetők. De hisz tudjuk, mennyire emberei önkök az elveknél: de verbi quantum vis! mutatja az önadóztatás példája, mellyre nézve a' sok liberalis szájhős közül az ország legnagyobb megyéjében egy sem találtatott, mutatja a' tisztbék szavazattól eltaszításuk a' tisztújítás vérmes reménye alatt 'sat. 'sat. bizony pedig szószátyárkodás magában nem tett soha nagygyed nemzetet, sem virágzóvá hazát; 's a' személyeskedés polgári bűnné lesz, ha saját személyünk, nem a' közhaza sérelmei ellen irányoztatnak: holott épen az újjászületés megkezdett szakában tömérdek volna, mihez nyulnánk, azok tömegéből. Végre

Róma példáját felhozva javasolja ön, hogy ő mga ne örvénybe sülyedés, de főlebb menetel által a' megye békéjét eszközölje. Mi megvalljuk, miként ő mga távozását a' béke helyreállítása egyedüli kellekül épen nem tartjuk, sőt szükségesnek sem ismerjük. Mi sugallhatta önkök vajjon e' szép tanácsadást? — a' közbéke? — szabad legyen kétkednünk, — de azt, hogy ön's kik töle mit sem várhatnak, örömet szeretnének ő mganak szárnyakat kölcsönözni, a' mondotk után természetesen találjuk. De ha ön a' közbékét csakugyan szíven hordozza úgy, mint ajkain, fogadja el barátai tanácsunkat! mi öntül szinte deciusi áldozatot, ki hazájaért lángba rohant, sem fabiusi ne-meskeblőséget, ki fogoly polgártársai szabadságát saját egyetlen telkén váltotta meg, nem kívánunk; — de kívánjuk azt, mit tennie mint becsületes polgárnak különben is kötelessége, hogy követve a' híres rómaiak példáját, kikre hivatkozni szeret, az aljas szenvedélyek szálait tépje ki kebléből 's letévén a' közjóért minden gyűlölséget, tegye azt, mit M. Aemilius Lepidus tón hajdan, ki halálos ellenének Fulvius Flaccusnak a' fő polcz ölén megbocsátott, azt tartván, hogy magány-gyűlölség a' közügyre is káros befolyást gyakorol. Kövesse ön csak negyed magával ez egyszerű tanácsot, 's életünket köztjük le, miként Bihar békéje tökéletesen helyreálland; 's higye ön nagyobb szolgálatot fog tenni általa e' megyének, mint hivataloskodása egész ideje alatt — de magának is.

Mi a' junius 23ki tisztújítást illeti, ezt sem hagyá T. Ó. ur ékes szónoklata bántatlanul, minden tartózkodás nélkül kimondván 1) hogy az első ponttól utolsóig törvénytelen. 'S mivel támogatja ez állítását? azzal ugymond, hogy a' nagyobb rész szuronyokkal szöemmelhetéstől elzárattott. Ugyan ki az, ki ebből — tudva a' B. párt előkészületeit, midőn agyonlövésével, vértakok jóslatával fenyegetőztek — a' f-i- helyettes gondoskodását a' katonai erő használatáért vádolja? különösen akkor, midőn arra B. Ó. ur alispán korában, kisebb esetben példát nyujtva, hasonló erő mellett magát követte választata? hogy a' zavarban halászni szeretők, kik ez uttal hivataljoktól elestek, szerették volna polgári vérdalozattal magokat polczra erőszakoltatni, elhiszem; de a' esatateren elhullandottak özvegyeinek 's árváiknak, hiúságuk miatti örökös veszteségükért kárpótlást nyujtani elégtelnek lettek volna. Vagy tán a' ki nem jelöltetésben találják fenaka lásukat B. J. volt m. a. személyére nézve? kinek helyét, a' mellett, hogy e' tetteért ő mganak idejében alapos okokkal tud megfelelni, minden tekintetben alkalmasb egyeddel töltöttük be, olyanal minden esetre, ki a' hivatalt nem csőd-előli menekvésnek, de hon javát előmozdító polgári pályának tartja, 's törvény iránti hódolata által nem nyujt rossz példát előljárók elleni tiszteletlenségre, mint elődei tevők, nagy hazánkfia Deak ezen szavait szemie előtt tartván: „hol a' felsőktől nem tiszteltetik a' törvény kellőleg, ott a' tiszteletlenség alattvalókban is elterjed, ott rend és szabadság karöltve nem járhat; hanem okvetlen vagy anarchianak kell bekövetkezni, — mert a' törvények elhanyagoltságából először tiszteletlenség, ebből bizodalatlanság, és ezt megvetés követi végre szabadoság és a' társas életkötelekeinek szétrombolatása okvetlen bekövetkezik. Azt pedig, hogy szavazatukban nem gátoltattak, magá sem tagadja. Azért hogy a' volt m. alisp. havatalát szorgalommal vitte illesse őt a' polgári kötelesség-kéjesítésnek minden rangnál jutalmazóbb 's öntudatból eredhető díja, ha igaz; de azon bonyolult m. vizályok sulya, mellybe hivataloskodása alatt e' megyét taszítá, lelépett társával egyiránt terhelvén, magában elég ok vala mellőztetésére. Hogy szavuk emelhetésében gátoltattak, lehet, mert tudjuk, minő böszülten rohant a' kis terembe bunkósbotokkal ellátott, szeszes italoktul elkábult oláh köznemeseivel, hol a' f-i- helyettes nem találván, a' már törvényesen megválasztott alispánt támadta meg, kinek a' mellette állott fiatalság mentesíté személybátorságát, 's ez szolgált okul arra is, hogy a' fellázított 's terembe tódulni akaró népet a' katonaság, noha parancsnoka tudtán kívül, az öldökléstől visszatartóztatván, a' terembe ment. Innétama kikialtott teremfertőztetés „melly helyett vérrel fertőztetés fogott vala okvetlenül bekövetkezni.“ — Fájdalommal nézzük mi szabadoságunk gyakorlatánál, ha valaki, ez önkény jeleit; de ha rendet szabadosággal párosítani képtelenek vagyunk, az olly jelentekek minmagunk vagyunk okai, a' szabadoság gyakorlata renddel 's ezek méltányossággal járnak. „Ki a' kölesönös igazság 's méltány szabályihoz, minden érdek 's tekintet felaldozásával az élet minden pillanatiban legszorosbban nem ragaszkodik, és szabadoságot kíván, ollyan mint a' gonosztevő, ki szabadoságot orditoz — „meg ne adjátok! a' tigris lánczra való.“ Szemere Bert. Ez oka, hogy ő mga ajtaja előtt, nem bemenetel-gátolás, de személyes bátorság végett, katonaröök állottak. Hisz ha bemenni lehetetlen volt, hogy juthattott B. G. ur oda, midőn ő mgát bányja mellőztetésért zámadásra voná? — Mondatik

2) Hogy minden érdem mellőztetett. Ez sem áll, mert ha kimaradtak is ollyanok, kik ellen minden elmetehetségnek mellett jellemi kifogás forog fen, mint például tisztelt előjegyzőnk, kinek ügye egészen tisztában ma sincs ('s innét magyarázható ama másokat laalacsonyító törekvés) — de megmaradtak sokan az előbbi érdemesek sorából, 's ujak által a' kimaradtak képzelt vesztesége a' közügy irányában mindenesetre kipótoltatott. Különös elvet árul el azon nyilatkozata

3) miszerint Th. J. ur érdemét, ki most is szép hivatalban van — 's mások hosszas szolgálata felhózásával kívánja a' tisztújítás törvényességét megerőtleníteni. Hát azt véli ön, hogy hosszas szolgálat megyei hivatal-betöltésre elég ok? épen az ellenkező. Mi a' megyei hivatalt örökségnek nem tartjuk 's ki annak tartja, a' kortól 's annak kívánatától elmardását tanusítja, miután e' hydrafőnek a' megyék rendezése feletti vitatkozások alkalmikor letörése, a' legközelebb mult országgyűlés egyik életkérdése

volt — változ — loskod — a' nem — nyérv — más is — vetere — nem fé — hazafi — dében — 4 — ban hi — azért — senek — közül — volna — szemé — rányit — 6 — tatnok — ja meg — — si — zet, m — kire — rak? a — gyvé — vagy — resné — sarja — 7 — része — miké — mert l — dani s — denki — vanna — megv — vadás — pályá — ni ész — letes — nek v — nök k — tessz — nevü — kedv — közv — mély — zafi ö — ban e — állat — ben a — nem — inká — küje — ren h — nak t — előid — ugy — ze m — mag — lehe — szem — hius — nem — noks — társ — hátr — szeu — illy, — szó — lyes — előn — zetr — pon — törv — felá — cus — sün — gát — ün — egy — Tur — tate — re

volt — 's ő maga korszerűen gondolkodott, midőn azt változtatás alá vetette — nemegyéb a megyei hivataloskodás, mint polgári kötelesség, nobile officium, mint a' nemesi katonáskodás, mely hazafiságot, nem kenyérvadászatot igényel, ha hasznos, osztozzék benne más is; ha teher, viselje azt más is — succedant novi, veteres migrate coloni. Ez hiszem ön elvével meg nem fér, de a' megyei hivattal monopolizálni akarni hazafilanság. — Említi továbbá sarkantus beszédében

4) hogy az új hivatalnokok érdemeit levéltárakban hijában keresnők. Az igaz rész szerint; de éppen azért léptek a' pályára, hogy érdemeiket szerzhessenek, még pedig ne olyanokat, minőkkel elődeik közül néhányan dicsekedhettek,

5) mi a' négy éven általi izzadást illeti, jobb lett volna ezzel hallgatni, tudjuk, mennyire izzadtak a' személyeskedésben — ellenben fájdalom! vajmi párányit mutathatnak föl honfi tettek eredményül! —

6) Az idegen szó felhozatását feleletre sem méltatnók, de mivel önnök szabad elvére vonatkozik, tudja meg ön, miként ez nem baloldali hős szájába való — si tacuisses! — hisz ez születési aristokrátiára vezet, mivel ön kevésbé dicsekedhetik, mint azon urak, kikre fonakul czéloz. De ugyan, kik azon idegen urak? az 1ső alispán talán, ki őseinél fogva már e' megyével kapcsolatban áll? — vagy az 1ső aljegyző, vagy alügyvéd? kik ha elődeik érdemeiben fényt keresnének, kitűnnék, miként öök előkelő m. családok sarjadjékai. Végre

7) azon vádra, mintha az új tisztviselők nagyobb része törvénytudatlanokból állana, megjegyezzük, miként az idő előtti, vagy előítélet bélyegét viselő, mert hivatali pályája küszöbén szigorú ítéletet mondani senki felet józanon nem lehet, 's habár nem mindenkinek jutott pazar észtehetség a' sors kezéből, 's vannak gyengébbek is, mint voltak a' mult tisztujt. megválasztottak között, de hisz öök nem kenyérvadászattól vagy gazdagodási vágyból léptek tiszti pályára; azért még sem fognak ön lángeszére szorulni ész dolgában — tiszta kezelésükről pedig becsületes szándokuk kezekedik — 's ha ellenkező történetnek valamely részről, az olyanra magunk mondanók ki a' „feszítsd meg“ et — minden esetre pedig feltesszük, hogy lelketlen eljárásért országos szenny nevükre nem háramlandik 's ha lelkes igyekezetüket kedvező sükér nemkövetendé, annak önkölnének közvetlen okai, kik midőn négy év leforgása alatt személyeskedésnél egyebet felmutatni alig tudtak, hazafi örömlüknek tartják mások jó igyekezetét csirájában elfojtani.

Mind ezekből az elfogulatlan bíráló világosan állathatja, miként exfojgyonket, sértő kifejezésben azokkal együtt, kiket képvisel, nem hazafiság, nem közügyiranti buzgalom, nem meggyőződés, mint inkább rossz szándok, kenyérvadászati bosszu esküje, egy szóval: sértett önérdék vezérlé 's kik e' téren bajnokoskodnak — kik hasonló tényekben kívánnak tündöklenni, ám legyen övék a' dicsőség! — vizály előidéző eredményeket előmutatni mint elvünkhez, ugy Bihar megye méltóságához nem illik — de jegyezze meg az ily czélra összeesküdt felekezet, miként magát e' mezőn sokáig fentartani nem fogja denem is lehet, hogy az érdemeket dacz, a' megye közcsendén személyes érdek tomboljon, 's egyesek megsértett húsága annyi ősz furtgyalázatását hordozza ajkain, nem lehet hogy a' hazafiság rovására épített elvsnakság büntetlenül fenmaradjon 's a' közigazgatásraszentelt drága idő ezek ügyes bajos dolgok hátramaradásával folyván le, minden jó és üdvös a' személyeskedésnek essék szomorú áldozatául — az ily, nem elvtéren de piszkolódási szemetén kaparászó oppositio, szép megyénket el fogná idő előtt sülyeszteni — mentsen ettől hazánk nemtője!

Vagy azt gondolják önök, hogy a' f-i- helyettes előmozdítására nézve hasonló tények czélhoz vezetnek? 's a' kormány nem tudja, miként néhány csapongónak törvényes korlátok közzé szorítására egy törvényes büntelenelnök elmozdításánál könnyebb feladat? Félünk, hogy ily monopolistico — anarchicus törekvésekből a' kormány okulva, f-i- helyettesünk igazságát átlátandja, 's öök makacs kívánságát méltó kudarcban részesítendi. Többen —

Kassa aug. 31-én. Mult hó 20-án egy ritka ünnepélynek valaunk tanuji, ugyanis az akademiái egyházban tartott „Isten téged dicsérelj“ 's főtiszt. Turcsányi Fer. apát és kassai kanonok ur által bemutatott vér nélküli áldozat után az akademiái terembe mentünk, hol mindenek előtt Rich-

ter Alajos ur ö nsága, jászói prépost, kir. tanácsos 's a' kassai kerületben tanulmányok és iskolák főigazgatója igen jeles magyar beszédet tartott, melyben a' tudományok hasznait gyönyörűn fejtegetvén, általment ö felsége által kegyelm. megjutalmazott Bányay Mihály urnak a' praemonstráti rend szabályos kanonokáak, kassai kir. akademiái aligazgatónak, 'stb. 55 iskolai éves kitünő érdemei elősorolására, míg végre szünni nem akaró éljenek közt a' tisztelt férfiu nyakába függeszté a' neki magas kegyelemjelül 's ritka érdemei méltánylatául ö felségétől nem régnyert nagyobb idomu arany lánczról függő aranyérdempénzt, melynek egyik oldalán ö fels. jól talált arczképe, másikán egy repkény-koszoruban a' megtisztelt tulajdonosnak kereszt- és vezetékneve, felül: „meritis“ bent: „Michaelis Bányay“ olvashatók, a' szívből eredt éljenek csilapultával Plath János tbíró 's akad. tanító ur szónokla remektolu beszédében főkép kiemelvén Kassának azon szerencsését, hogy keble szülöttje az, ki ily kitüntetésre ö felsége által érdemesítettett, mely szép virágos beszéd végeztével szót emelt Nedeczey Ferencz 21k évi joghallgató, jól szerkesztett beszédjében érintvén, hogy tisztelt előjárója megjutalmaztatásánál fogva milly szerencsés ezen intézet, mennyiben ez által az iskolai ifjuságra is nem csekély fény sugárzik 'stb. Ezek végeztével felszólalt az érdemdus jutalmazott, ki szinte kitünő beszédében először is ö felségének nagy kegyelméért jobbágyi hódolattal teljes köszönetet hangoztatott, többek közt azt mondván: Legyen ez buzditó ösztön minden jó polgárnak minden jóra, én pedig e' jutalomdíszat míg élek, élénk tiszteletben tartva ugy viselendém, hogy ahoz legkisebb homály se férkezzék, 's buzgó fohászim csak megszüntemmel érnek véget: hogy fels. királyunk bölcs kormányja boldog és tartós legyen, 's legdrágább élete hoszszas időkre terjedjen! azután a' főigazgatónak, szónokok és vendégeknek velős szavakban érzékeny szívből nyilvánítva háláját, az ifjusághoz ezen szavakat intézte a' jutalmazva nyugalmazott: „Isten hozzatok is minden sorsu általam eddig vezérletet ifjak, édes hazám kedves reményei! Isten félelme bírja szíveteket tisztelt előjáróitok iránt minden üdvben és igazban engedelmességre, szenteljétek a' kellemes erényekkel fűszerezett tanulmányoknak óráitokat folyton, hogy gondos szüléteket belső örömmel töltvén el egykor a' haza 's becsület nyílt terén érdemteljes czímet nyerhessetek, — ez végszavam is hozzátok! „Isten, fejedelem, haza lelkesítsenek benneteket!“ Ez érdekes ünnepet jelenlétükkel tisztelték meg: m. Ocskay Antal kassai megyés püspök egész káptalanostul, b. Berchtold osztályos tábornok ur helyben szállászó ezredbeli számosabb tiszt kíséretében, igen számos megyei, városi és helybeli hivatalnok, szóval minden rendű uri vendégek. Ezt követte délben a' főigazgató urnál 60 terítékű ebéd, mellyen az elősoroltak nagyobb része jelen volt. Ebéd fölött a' megjutalmazott derék aligazgató ur, ö fels. nádor 's az egész uralkodó ház 'st. jólléteért áldomás-poharakat ürített a' vendégszóróval. — Folyó iskolai év mult hó 26-án juttatott be. Jelen valánk több akademiái tudományos vitatkozásokon és nyilvános próbatételeken 's örömmel irhatjuk: hogy szép reményű ifjainktól latin nyelven soha kielégítőbb, világosabb feleleteket nem hallánk mint most magyar nyelven; de hisz az igen természetes is, holt és élő nyelv! a' vitatkozásokon mindig számosabb tekintélyes uri vendég is vön tanurészt 's mind ezen eredményus sikernek lelkes főtényezőji valának a' fáradszalmu tanítók, kik közül leginkább, az egész haza előtt az ifjuság nevében tett köszönet-nyilvánítás mellett, szerénységök sértése nélkül kitünő dicsérettel említendő: Plath, Bokrányi, Morovics és Jancsik derék magyar érzetű lelkes tanító urak. — Idők csak nem akar változni, a' szünetlen esőzés csak lopva engedi a' mezei munkákat végezni, mit az árvíz le nem rombolt, azt az idő különös járása majd haszonvehetlenné teendő és így jövőlőbei kilátásunk igen szomorító. Rendes levelező.

Milano aug. 12. Sietek önnök még itt is megszerezhető és olvasott lapjában közzé tenni, hadd tudják meg azt sokan, tudja meg az összes magyar haza, mi e' székes helyen nemzetiségünk díszét oly annyira emeli, 's minek én és utársaim legmélyeb-

ben érző kebellet tanuji valánk. A' fogadóban tudniillik, hova szállottunk, tegnapelőtt több magyar tiszt 's barátinkegyházba, cs. kir. lombard-velencei ev. táborig pap 's m. akademiái tag főtiszt. dr. T a u b n e r K á r o l y ur hallgatására szólítának fel, ki, mint értesítettünk, visszatérte után tisztújából először vala ismét fellépendő 's így az új egyház-katonai évet megkezdendő. A' sz. helyre délelőtti tíz órakerkezünk. Elkezdődvén a' mesterileg játszott orgonahangzata, a' sekrestyéből nagyszámu katonai gyülekezet körében oltárhoz járult a' csinos pap 's minden oldalról hallható vala: „ö az, igenis ez az“ Róvid ének után meghatólag és szeliden, mint az evangélium maga, mellynek szolgálja, imádkozók ö a' Felségért, fens. Házaért, minden rendű alattvalóért, külön a' beteg haditársakért, olvasá az epistolai igéket 's az evangéliumot. Az elsőnél még rövidebb ének megszüntével a' szónokszékéről hallók ö sz. beszédét megkezdni. És szólott a' köztiszteltetű férfi szívet, szellemet emelőleg a' legkövetkezetesb logikával, legépületesb vallási érzellemmel, leggyönyörűbb magyarsággal; szólott, uraim, olly dicsőn a' tárgyhoz, mellyet magának kitűzött, olly evangéliumi világgal, miként egyházi szónokot alig hallottunk valaha. Áldása után mély érzettel léptünk ki a' sz. hajlékból; a' megilletődés alig hagyta bennünket szóhoz jutni; első, mire körünkben többen fakadának, vala: „ez már aztán szónok, magyar egyházi szónok 's párja ugyancsak keresendő! K o v á c s Endre tbíró.

Budapesti napló. (Aug. 31-én). Ki folytonos figyelemmel kíséri az ifju nemzedék lépteit 's ezt mindinkább simolni tapaszta korunk kívánatához, lehelten, szívből nem örülnie, midőn a' legújabb törvénytiszakra szép számmal összesereglett kir. táblai jegyzők azon czélszerű működését látja, hogy a' miveltséget saját körében illő eszközökkel mindinkább terjeszse, egyszersmind ollyszerűen intézkedik, hogy anyagiakban kevésbé bővelkedő feleit szükség esetén üdvös segedelemmel lássa el. Mint ilyet említjük meg azon néhányak buzgó törekvéséből köztük begyűlt pénzösszeget, mely arra fog fordítatni, hogy annak kamatiból fővárosban tartózkodásuk közben megbetegedő kir. táblai jegyzők a' kórházban illő ápolatást nyerjenek. Ugyanők gondoskodandak arról is, hogy a' hírhedt kicsapongásoknak, mellyek gyakran alapítványok tulajdonítottak, ne csak közölök senki részese ne legyen, hanem azoknak még csak gyanuja se érhesse testületüket; mely becsületérzést 's ennek megóvási elvét mindenki bizonyosan méltányolni fogja. — Azt találtuk mondani, hogy a' Budán tervezett nagy ünnepély elmaradand; de hogy! az eszme jótékony czéllal levén kapcsolatban annál nagyobb érdekléssel ujjított fel, 's ma, aug. 31-én, Buda legszebb képe csakugyan látható leendő; ámbar azon fényképeket, mellyeket hazai történetünk a' főváros korszakából előmutathat, szemlélni alig hiszünk; közöljük mégis az ünnepély tervét, mely Tomala F. rendezése szerint nagy természeti panorama leendő, Vezúv kitérésének művészi tűzjátéklag előállításával. Este az egész bástya számtalan díszjellel koszoruzva, 15 ezer lámpával világíttatik ki; több katonaezred hangzásokai változtatva fognak zengeni, végül az, István-induló! öszszesen játszandják el; a' közönség kényelmére pedig étel-csemegé- 's enyhítők is lesz gondoskodás. Bementi ár 20k.p. — A' Spiegel divatlap ugy látszik mind a' mi, mind lapársaink szíves figyelemzetését hallgatag méltatni akarván honfi érzelmeinket is megnyitja hasábjait 's egyik közelebbi számában olly jeles verseteket közöl Reissig aláírással, melly honfi érzemény tekintetében a' magyar irodalomnak is díszére válhatnék. Így így edes collega ur, többször is, másszor is, sőt mindenkor! — Meggyűlésünk folytában a' hus fontja 14 krra, 's így előbbi árara csökkentvén a' gyomorérdek zajos restaurationalis jelenetet idézett elő; ugyanis a' husárlejtésen örvendő serreglarmája alig fékezhető tombolásokban tört ki, e' kis örvölázadást azonban a' méltányosság komoly szelleme szerencsésen lecsillapította. Most reméljük hogy miként előbb minden élelmi czikk rohanva szöktetett magyárra, e' vonzó esemény után aránylag szinte fog csökkenni. Erre példát is adott egyik sütőmester, ki a' czéhesség szabályai után sükert nem várván, olcsóság által véli fentartatni az egyedárusságot; mihez neki sükert ohajtnak. T. l. egyik kávé azzal fenyegetőzik, hogy ha társai le nem hagyják fellengző vágyaikkal; még a' mostaninál is olcsóbban 10 kron fogja mérni a' fekete ital fűdszáját (?) — A' nemzeti kör megváltoztatja szállását; eddig esend és fényben ült a' poros országuton; ezentul zaj és homályban fog működni egy hatvan utcazi magas házban. — E' hétén sok szerencsétlenség történt: Egy zsidó hölgy a' fürdőben halva találtatott. — Egy családapa világos nappal a' gőzhajó körül Dunába ugorván, parton jajveszékő neje 's gyermekei kérelmére addig uszott, míg segély érkezett; 's mentőnek mellette uszó kalapjával köszönetet intett. Egy orvost elgázoltatási veszélyből egy szép hölgy mentett ki; a' kocsis e' jelenettől bizonyosan elbájtaltatott, mert ostorpatogatva vágatott tovább. — A' vámszedők udvarisága annyira ment, hogy egyikük egy átmenő vámmentes ur kalapját leütötte 's azt egész diadalérzettel főnökéhez vitte; az ily durván megbántott ur ráadásul néhány gúnyhobotát is nyert, saját, és a' közönség épülésére. — Ismét egy szerencsétlen akasztatott fel; ez alkalommal a' siralomházi szokott látványtól a' tóduló sokaság

viszszatartott; 's ez idején történt intézkedést dicsérnünk kell, mert ritkán történik több botrány, mint az illy szerencsétlen embertársak kipányvázata körül. — Egyik német lap csodálkozik, hogy e' vásárkor szembetűnőleg kevés tolvajt fogtak be; másik ugyanakkor említi, hogy egyetlen napon 19 zsebelő vitetett a' kényszerítő dologházba, hol az igért török főt szerencsésen meg is nyerték, azaz: tarrá borították. — Egy esinos kis vásári ajándékot ajánlunk a' magyar ifjuság kezébe. i. követhető ezimű munkát: 'A' görögök történeti ifjak használatára. Irta Toth István. Ugyanazon szerzőtől, ki már előbb ékes nyelven 's fiatal szivekhez szólva adá a' 'Rómaiak történeti'; 's jelen könyvecskében nem kevésb gond fordított a' szabatos nyelvre, mint költészilleg előállított történeti képekre. Ára, mint a' Heckenast G. által kiadott ifjuság olcsó könyvtára folytatásának 20 kr. pp. — Még egy figyelemre méltó könyvecskét ajánlunk különösen falusi családok figyelmébe, hol gyakran hijányozván a' rög-tön kívántató orvosi segély, legelső utasítást adhat Szabó Alajos illy ezimű munkája: 'Mentőszerek rög-töni életveszélyekben.' — Jövő hó második felében sajtó alól kikerülend: Merényi Lipót francia nyelvtana a' kisebb magyar ifjuság használatára írva. E' könyv — a' tanulók felfogási tehetségét tekintvén — a' francia nyelv alapszabályait foglalandja magában 's a' beszéd egyes részéről vázlatban értekezendik, gyakorlati oldalát tekintve könnyű fordítási gyakorlatokkal 's olvasvánnyal leendő átszöve. — Színházunkban Bennet Okólski asz. hangverseny adott. Legközelebb a' közkedvességű, 's már rég nélkülözött comicus Telepi is széppreményű leányával együtt föllépett. Szinte ott kedden sept. 2án Benza Károly javára bérlétszűnással fog adatni: T e m p l a r i u s nagy opera 3 felv. Nicolaitól; Szombaton sept. 6án pedig bérlétszűnással először: A tyátlán. Eredeti szomorújáték 5 felv. Irta Tóth Lőrincz.

A m e r i k a.

Ujyork jul. 19én nagy részben lángok martaléka lett. A' pusztító elem reggeli 3 órakor rontott ki az új utcában's néhány percz mulva üszköt adott a' szomszéd utcai ház egyik nagy épületének, mely rakhelyül szolgált az ott nagy mennyiségben tartatni szokott salétromnak, ez roppant dőrejjel szétvetetvén, robbanta az egész várost felriasztá; nem sokára az egész környék szép épületeivel lángtengerben úszott; 8 órakor már csak a' kormos falromok 's kopasz kémények valának szemlélhetők a' fölöttük elelesapó lánggomoly közül. Délutáni 1 órakor sikerült a' megfeszített emberi erőnek megfékezni a' pusztítás elemét 's csak ekkor vala látható a' csapás egész szörnyűségében; 302 ház hamuban hevert, 's velők és bennök mintegy 10 millió dollár; polgárok is veszték el, de számukat még nem tudhatni, sokan megsebesítettek. E' szomorú hír közlése után mi jól esik olvasni az ottani Courier-Enquirer lap vizsgálását, miszerint az elégettek egy vagy más tűzkár-mentesítő társaságnál majd mind biztosítva levén, a' kár kevés hiánnyal pótolva leendő, a' megakadás csak ott vagyon:vajjon ezen társaságok pénztárai megbirkák a' számos fizetést egyszerre? Azonban ehhez is teljes reményök van, mert a' hízósítások több társaságnál tétettek. Mi jól esik illyenkor a' kárvalóttnak elveszett vagyona értékét pótoltatva látni? 's hazánk szalmazsupos v. nádfedeles vidékei még is annyira ovakodók saját bátorságosittat-

tásukban! — Texas bekebelesítése teljesen megtörtént, a' nevezett tartomány ma már az egyesület védelme és kormányja alatt áll. A' nép egyhangulag a' bekebelesítés mellett nyilatkozott, 's azonnal küldöttség indult el az egyesült státusok elnökéhez öt megkérendő, hogy fegyveres erő szállítana Texas határra, melynek lakóit részint az indusok becsapástól részint a' mexicóiak netaláni megtámadásától védje; az elnök e' kívánatkak hódolva az unio lo bo g o j a 'alatt megjelent a' hadi erő Texas földén's a' néppel kitérő örömmel is fogadtatott. — Rangel tábornok Mexicóban, ki alatt az ujabbi lazádas történt, mellyben 20 polgár és katona veszett el — elfogatván a' törvényszék által katonai rangjától megfosztatva 10 éves börtönre ítéltetett. Azon hir, mintha a' mexicói köztársaság Texas bekebelesítése miatt az egyesült státusoknak hadat üzent volna, későbbi tudósítások nyomán valótlannak állittatik.

A n g l i a.

A' sünderlandi liberalis párt aug. 16án tartott választásban teljesen legyőzöttet. A' haladó párt — a' nem haladást mindazáltal az ellenkezőről sem vitathatni, mert Anglia kormánya empnatiója levén a' nemzetnek, minden tette ennek érdekében történhetik, egyedül a' létesítésmód, az eszközök, és a' kiindulási elv megállapítása szül pártokat; a' pártok Angliában, mint mindenütt — különféle elnevezetéseik; köztük a' politikai szintéren első helyen a' tory és wigh párt küzdenek, ez utóbbiakat másképp liberalistáknak, radicaloknak is nevezik; e' két párt gyűlt össze mondott napon alsóházi képviselőjök megválasztására; a' wighnek jelöltje Thompson, a' toryké Hudson volt, kit másképp per eminentiam vasut-királynak is hínak, a' szavazás ezen utolsó számára dönté el a' diadalt, mi miatt a' radicalok igen elkeseredtek, mert e' helyet régóta sajátjoknak tekintették. A' választás módja, habár a' mivel brittek közt történt is, zivataros volt 's koránsem ment az anyagi erőszakoskodás és kicsapongások azon hibától, mikről nemesseinket az ujabbi kor olly bélyegzőleg gyanusítja külföld előtt. A' helybeli polgármesternek kövel fejét sujtották meg, 's nehéz betegten vitetett szállására; a' szekerek, mellyeken a' választók a' hely színére vonultak, az ellenfél által összeromboltattak, 'stb. — Ezt azonban épen nem azért teszszük ki, mintha választóink rakonczatlankodásit bármi távulról is takargatni, mentegetni akarnók, hanem hogy következtethessenek azok, kik a' választásoknál megcsin szokott visszaéléseket csupán és egyedül népnevelési intézetek által hiszik megszüntethetni. — A' Times szerint Mutine angol czirkáló hajó fáradságos kergetés után apr. 26án elfogott egy braziliai hajót, melly Santosba háromszori fordulásra 2100 néger rabszolgát hurczolt el; az elfogott hajóval a' czirkálók Sierra Leonébe eveztek, hol azt elis adták. Ugyanezen hajó később egy arab-rabszolgakereskedő hajót fogott el a' sikk tengeren, mellynek földzetén

231 megköztözött néger találtatott. Az emberszeretet hasonló erélyességének tán sikerülend ezen aljas üzletet elvégre megszüntetni! — Azirlandi orangista gyűlésre a' repealegylet is követet nevezett ki, 's a' gyűlés helyére küldé; Steel a' repealerek követe, a' gyűlés előestéjén jelent meg Enniskillenben, 's majd minden fogadót sorba járt, de éji szállást egyikben sem kaphatott, válaszul mindenütt csak azt nyere, hogy a' szobák már mind lefoglaltatvák; végre sok fáradság után a' város egyik szélén rongyos koreszmában talált szállást, 's épen, midőn le akart feküdni, jelent meg egyszerű szobájában az orangista értelmiség kérvén őt, hogy saját élete bátorságosításaul hagyná el azonnal a' várost, mert a' következő napon a' körülfekvő orangista falvakból betódulandó nép dühe elől nem leendő megmenthető. Steel megköszöné a' küldöttség ebbeli szívességét, de egyuttal kijelenté, hogy rög-töni távozásra legkisebb kedvet sem érez magában, mert ő tetteivel törvényt nem sértend, a' népirányt ellenkező izgatásokkal nem boszantja, sőt nem is akar megjelenni a' gyűlésen. Másnap Steel mindenütt, hol csak megjelent, kifütyöltetett, gúnyoltatott, sértő elnevezetésekkel illettetett; de megtámadtatására vastagabb merényt nem kísértettek meg. Az ottani repealerek mindezt fájdalommal türték 's hogy komoly összeütközés nem lett, azt csak Steel józanságának tulajdoníthatni. 'Mi türelmetlenek ezen emberek! — mond egy repeallap; midőn mi tartunk gyűlést, köztünk sértetlen, illetetlen minden polgára Irlandnak, sőt minden embere az egész világnak; mi testvérinket szemléljük bennök, habár, nézeteikben nem szozozhatunk is; ők pedig gyűlölnék, üldöznek minket, mert elvünk: Irland szabadsága, népe jólléte 's nemzeti önállósága."

Törökország.

A' konstantinápolyi külügyminiszter uralkodójától parancsot kapott Syriába utazni, hogy jelenléte 's hathatós befolyása által az itt napi renden levő 's a' közügyre olly ártalmasan ható polgári háborút szüntesse meg; ezen köteleességének foganatosításakor azonban saját belátása szerint a' megbízottának intézkednie nem szabad, hanem azon rendszabályokat köteles alkalmazni, mellyeket a' porta az őt hatalmasság képviselőivel egyetértőleg megállapított. —

Németország.

Bruhlnben ő felsége a' porosz király magas vendégeit fényes asztallal fogadá, melly felett következőleg köszönté el poharát Victoriára: „Uraim! töltsek poharaikat csodultig! Van egy hang, melly olly kellemesen hat mind a' britt mind a' német szívre. E' hang dörgött egykor e' falak körül 's alapított fegyver-rokonságot. E' hang hallható ma is a' 30 és ves béke után szép Rajnánk partjain, 's ezen hang Victoriá! Uraim! ürítsék ki poharaikat fenéki Nagybritannia és Irland királynőjeért. Éljen Victoria királynő és fenséges férje."

70dik szám.

É R T E S Í T Ó.

1845.

Gőzhajózási jelentés.

A' cs. kir. szab. dunai gőzhajózási-társaság részéről közhírré tetetik, hogy 1845ki második-félévre egy egész részvenytől: 12 fr. 30 kr. félrészvenytől: 6 fr. 15 kr. járó osztalék, valamint a' kötelezvények kamatai is 500től 12 fr. 30 kr. p.p. 's a' szeptemberre szóló szelvények előmutatása mellett f. é. S e p t e m b e r 1-jétől kezdve a' középponti pénztárvivatalnál Bécsben (Bauernmarkt nro 582) valamint Pesten a' gőzhajóhivatalnál is fölvehetők. A' gőzhajózási hivatal 1-3

Értesítés a' magyar-óvári növeldéről.

Gyermekek vallásos 's korszerű neveltetését szívükön viselő szülék tisztelettel figyelmeztetnek a' magyar-óvári ajtatos tanodai növeldére, mellyben a' növendék saját tanára atyai szörnyai alatt mindenre, mit hazánk igényei hasznos honpolgártól követelhetnek, szorgosan képeztetik. Ezen intézetben elláttatik a' növendék reggelivel, ebéddel, uzsonnával estebéddel, mosással, szolgálattal és orvossal, (gyógy szereket ide nem értvén) 's ezért összesen kétszáz negyven pengő forint fizettetik, mellynek fele a' növendék beléptével, másik pedig a' második félév elejével tétetik le. Magántanulmányok u. m. nyelvek, rajz, zene 'sat. iránt az illető mesterekkel külön szerződhetni. Alulírt tehát tisztelettel felkéri az illető szüléket, és gyámokat, hogy vele szándékaikat legfeljebb szeptember 20káiig bérmentes levél által tudassák. M. Óvárott augusztus 18kán 1845. J a e g e r Ferenz s. k. ajtatos tanodai gymnasium 's növeldé igazgatója. 3-3

Státuspapír- és részvény-árkelet. Bécs, aug. 26kán.	
bankrészvény:	1619 fr.
1834ki 500 p. frtos kölcsön:	797 1/2 „
1839ki 250 p. frt.	324 3/8 „
Eszterházy 40 fr. sorskötel.	57 1/4 „
cs. kir. arany 100túl:	2 1/2 „
pesti lánchíd-részvény 100 fr.	140 fr.
bécs-glognitzli vasut 100 fr.	146 1/2 „
pozsony-nagyszombati	„
középponti	114 1/2 „
duna-gőzhajózási	690 1/2 „

Tek. ns S o m o g y megye börtönében közép számitás szerint 120—150 számú rabnak hasznos foglalkoztatása tekintetéből a' megyei K. K. és RR. pártfogása alatt egy részvényes társaság levén alakulandóban, — miután ezen leginkább gyapju- kender- és lenfonással és szövással foglalkozandó gyár-intézet kormányzása egy szakértő alkalmas, egyebiránt biztosítást is kimutatni tudó egyednek illő fizetéssel felfogadtatású szükségesíti, minden, ki hivatást érez magában ezen hivatal elvállalásra, 's tehetségével bir annak betöltésére, a' társaság által 1846dik évi február 15ő napjára Kaposvárra hivatalos, hol Tallián Pál központi főszolgabíróhoz, ha személyesen ott meg nem jelenhetik — bérmentesen küldje be véleményét és tervét, mikép veli e' ezült leginkább elérhetni, 's minő pénzmennyiséggel biztosíthatja a' társaságot ügyessége és hűsége felől. Egyéb iránt kijelentvén, hogy egyenlő tulajdonságok mellett elsőbbséget az nyer, a' ki nagyobb sommát rendes kamafizetés mellett a' társaságnál leteendő. Az intézet 's egyéb körülmények iránti bővebb felvilágosítás fenírt Tallián Pál főbíró urnál Kaposvárott bérmentesen megszerezhető. 1-2

Tanszéki pályázat-hirdetés.

Ó császári 's apostoli királyi Felsőkegyelmes határozatánál fogva a' zágrábi királyi akademiánál megürült természettani (Physika) tanszéki betöltése végett

a' magyar királyi tudomány-egyetem előtt tartandó újabb csüdületi pályázat határnapja folyó évi november 13kára van kitűve. Kelt Pesten augusztus 29én 1845. Szoblahói Pál m a E l e k a' pesti királyi tudományos Egyetem jegyzője. 1-3

Gabonaár váltó garasokban.

	Tisztalruha	Készruha	Hossz	Arpa	Zab	Kukorica
Pesten, aug. 25 (pesti m.)	215-250	190	124	95-105	73-80	120-130
Ujbeesen, „ 22 (pozsony m.)	80-100	70-76	—	68-30-35	—	39
Győrben, „ 16 „ „	108-123	—	105	74-80	55-58	43-44
Baján, „ — „ „	80-97	70-75	60-70	44-45	31-32	—
Mosonyban, „ 17 „ „	128-156	84-100	85-100	66-70	46-50	72-75
N. Szombathban, „ 19 „ „	110-148	—	94-99	62-65	50-63	—
Pozsonyban, „ 22 „ „	126-158	—	92-116	68-78	48-60	80-90
Miskolczon, „ 19 „ „	120-130	100-105	90-95	60-65	50-57	70-75